

HARDGRAS

Nº 144

Titel met schaduw

Myrthe Hilkens - Dickpic

Ilse Warringa - Voetbalouders

Carolina Trujillo - Messi & Suárez

Danielle Kliwon - Amstelzwaluwen

9 1789026 359521

NUMMER 144

We doen het niet expres, we zoeken echt niet geforceerd naar inclusiviteit, daarvoor zijn we niet *woke* genoeg, maar toch staan er relatief weer veel vrouwelijke schrijvers in dit nummer. Het is simpelweg een kwestie van kwaliteit. Trujillo, Warringa, Hilkens,

noem maar eens namen van mannen die kunnen wat zij doen.

Myrthe Hilkens dook in de pik in alle mogelijke verschijningsvormen en schreef er een cultuurhistorische beschouwing over, qua karakter geschikt voor het Meertens Instituut, alleen schrijft Myrthe beter.

Carolina Trujillo kiest, na het verschijnen van haar boek *Messi en Suárez*, opnieuw het gebaande pad van de geheime telefoongesprekken en is geïnspireerder dan ooit. We willen niks verraden maar de dialoog over de achternaam van Memphis is een van de beste voetbalgrappen die René van der Gijp nooit zou kunnen verzinnen.

Het verhaal over de ontstaansgeschiedenis van de profclub Volendam is, behalve oorspronkelijk, ook erg grappig, met name door de rol van de belangenbehartigers van de Nederlandse aardappelhandel.

Julien Althuisius schreef een romcom over een Nederlandse vrouw die ooit zoende met Ronaldinho. Wij zagen er meteen het hoofd van de voetballer bij en hadden met haar te doen.

Hugo Borst
Matthijs van Nieuwkerk
Henk Spaan

Op doel staat de zwarte panter: Lev Jasjin. Al jaren dood, maar dat doet er niet toe.

pagina 105

Godenzoon Vieze oom

Myrthe Hilkens

Opa, de pastoor, Seyss-Inquart en FC Volendam

Frits Conijn

Vergeten Titanen

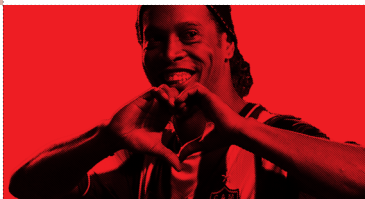
Daan & Mikko

Messi en Suárez: de gelekte gesprekken

Carolina Trujillo

Ronaldinho en het meisje

Julien Althuisius

Zeg maar dag tegen de derde klasse!

Ilse Warringa

Moos met Wos

Paul Abels

Daar hoorden zij Engelsen zingen

Martin van Neck

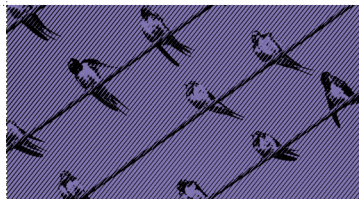
De Amstel- zwaluwen van opa Nico

Danielle Kliwon

De Vredes wedstrijd

Roman Helinski

Easy Rider

Renate Verhoofstad

Feyenoord voor altijd Arne Slot

Zeger van Herwaarden

Godenzoon Vieze Oom

Myrthe Hilkens

The Penis Song (Monty Python)

*Isn't it awfully nice to have a penis?
 Isn't it frightfully good to have a dong?
 It's swell to have a stiffy
 It's divine to own a dick
 From the tiniest little tadger
 To the world's biggest prick
 So, three cheers for your Willy or John Thomas
 Hooray for your one-eyed trouser snake
 Your piece of pork, your wife's best friend
 Your Percy, or your cock
 You can wrap it up in ribbons
 You can slip it in your sock
 But don't take it out in public
 Or they will stick you in the dock
 And you won't come back*

Hij hangt slap over de testikels, droevig, met de kop naar beneden.
 Een afgepeigerde steward die het douchewater met tegenzin de weg
 richting afvoer wijst. Futloos vlees in een kraag van krullend haar.
 Schacht in leverkleur, rustende aders, verfromfaaide voorhuid.
 Maar toch; op de badkamervloer levert het geheel een imposant
 silhouet op. Twee verschillende verhalen, het één verteld door
 daglicht en het andere door schaduw.
 Handen drogen en dan het klikkende geluid van een iPhone-camera.
 'Hier, een *shadowpic*. Of is dat ook verboden?'
 Drukt op verzenden.
 Wacht op een bericht-notificatie.
 'Schaduw kan niet strafbaar zijn.'
 Antwoord schrijven, naakt op bed.
 'Dus wel het vlees, maar niet het Afschijnsel Zijner heerlijkheid?'

*'Uit het hele land waren ze gekomen. Van Beetsterzwaag tot Brunssum,
 van Groningen tot Goes.'* De stem van Henk Spaan klinkt onder oude
 televisiebeelden. Alle dames onderweg naar de 'populairste voetballer
 van het land', met zijn een meter en drieënzeventig centimeter toch
 bepaald geen replica van Ajax de Grote, maar dat deerde de jaren-
 negentig-meisjes niet. Ze kwamen uit alle windhoeken aangewaaid,
 met hun platinablonden krullen en roze of roestbruin gestifte lippen.
 Op ziekenbezoek bij hem, de (alweer) geblesseerde vleugelspeler.
 In goeden doen razendsnel met een – zo klonk de loftrompet van
 sportjournalisten eendrachtig – prachtige techniek.

Tweebenig bovendien. Al leek dat voor de vrouwen in het stoffige televisiefragment bijzaak. Ze wilden hem bijzonderlijk bezoeken omdat ze hem 'een droppie' vonden, 'jong en knap' met 'mooi haar'. Honderden fans hadden zich gemeld bij de redactie van *Die 2: Nieuwe Koeien*. Te veel juffers voor maar één tourbus. En daar zat hij dan als gevolg, de jonge Marc, schroomvallig tussen zijn Zusters Klivia. Wenkbrauwen als twee romige chocoladerepen boven zachte ogen. Subtiel flappende oren en volle kuslippen. Stevige kaaklijn, nog niet door welvaart overwoekerd. Mooie lach. Godenzoon. Bestbetaalde Nederlandse voetballer van zijn tijd. Overladen door geschenken. Niet verkeerd, voor een ventje uit Emst.

De voorbije maanden kwamen ze ook weer met bussen, maar deze keer zonder goud, mirre en wierook. De Zusters stuurden bovendien hun Broeders. Lachend zaten ze op de stadiontribunes, handen eerst zorgvuldig in onschuld gewassen. Een knapenkoor van Pontius Pilatussen. *'Die club uit Amsterdam, Amsterdam, Amsterdam/ Die club uit Amsterdam/ Die heeft een hele vieze man/ Hij stuurde... hij stuurde... hij stuurde elke chick/ een foto... een foto... een foto van zijn dick.'* Ze zongen het op de wijs van 'De zak van Sinterklaas'. Anderen dronkenman-jodelden van *'Marc, heb je een foto voor mij en doe er ook een dickpic bij.'* Alsof ze geen van allen ooit over de grens van het betamelijke waren gegaan. Alsof ze allemaal –stuk voor stuk – achtenswaardige mannen waren. Hooligans van onbesproken gedrag. *'Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est.'* Hij werd voor ons gekruisigd, hij heeft geleden onder Pontius Pilatus en is begraven; voor nu aan de rechteroever van de Schelde. Al spaarde ook het supporterslegioen van zijn voorlopige toevluchtsoord Royal Antwerp FC – een miljoen euro bruto per jaar – hem niet. In de een of andere Vlaamse voetbalarena gooiden ze de hele wedstrijd een enorme, opblaasbare penis over. Op een spandoek las hij *'Welkom over de grens, Marc'*, waar hij inderdaad al langere tijd verpoosde; ergens ruim over de grens. Maar dat snapte hij pas, toen het te laat was en zijn Hof van Eden prompt in een Jammerpoel veranderde. Godenzoon bleek 'vieze oom', 'geilneef'. Zo noemden ze hem op de werkvloer, buiten bereik van zijn oren. De Ajax-mannen lachten erom.

Hij drenst. Zoutwater over domkop. Waar ligt 'over de grens', als de mannen lachen en de meisjes uit Beetsterzwaag en Brunssum, Groningen en Goes je *en bloc* begeren? In zijn glorie-dagen ontving hij – ongevraagd – in parfum gedrenkte slipjes in alle maten. Niemand die hem vroeg of het 'aanstotelijk voor

de eerbaarheid' was. Andere tijden; vervloekte moderniteit!
Wat deed die jonge Overmars, die versie uit de nog iPhone-loze vorige eeuw eigenlijk als hij zich aangetrokken voelde tot een vrouw? Was het überhaupt aantrekkingskracht die hem later, verstopt op een toilet in de Ajax-gangen, aanspoorde tot ingewikkelde capriolen – wc-pot in de rug – om zijn piemel, zijn plasser, zijn pik-penis-paal-pisser zo goed mogelijk in beeld te krijgen?

Hij wilde hem in volle glorie vastleggen. Stijf, glimmend, hovaardig. Met de ene hand hield hij 'm hard terwijl hij met de andere hand fotografeerde. De tweeënige nu ook tweehandig. Vooral niet afgeleid raken, want dan stortte het hele zaakje weer in.

Ogen dicht, concentreren.

'Van Beetsterzwaag tot Brunssum, van Groningen tot Goes.' Van Emst tot Eindhoven, Ede tot Echt-Susteren, Eersel tot Etten-Leur, Eijsden-Margraten tot Eemsdelta. Alle meisjes wilden alles van Marc.

Schuivende voorhuid, kloppende aderen, stromend bloed.

Juiste hoek vinden en dan het klikkende geluid van een iPhone-camera.

Broek weer aan.

Filter: 'Dramatisch warm.'

Bericht schrijven: 'Ik voel iets opkomen.'

Afbeelding toevoegen.

Druk op 'verzenden'.

En daar ging zijn fallus, zjoef... – eenzaam reizend over Zuckerbergs snelwegen – grofweg achttien megabytes leuter. Zijn jongheer teruggebracht tot een eindeloze reeks enen en nullen.

Fallus, leuter, jongheer; zo veel taal ook, voor maar zo weinig vlees.

Oudeheer haalde in deze context de woordenboeken niet, maar misschien paste die naam hem wel het best. Bijna vijftig jaar. De meeste dagen slapend onder de Abrahambrug.

Hij plakt – nog vochtig van de hete douche – tegen zijn ballen, die ook al verdrietig hangen. Lamzalig in hun almaar hariger verpakking, hier en daar een plukje grijs. Pompaf omdat ze, net als de rest van hem, alle dagen de schaamte en weedom van zijn kinderen en vrouw meezeulen. Omdat ze de ogen van zijn broer Edwin en vader Ben, van oud-docenten en de lokale slager, de ogen van elke bewoner van Epe, van zijn ondergeschikten bij Ajax ook, als scherpe naalden in hun tere vlees voelen prikken.

Iemand maakte een portretfoto van hem, geconstrueerd uit honderden erecties; vleeskleurige, roze, paarse, bruine. Digitaal teruggebracht tot zijn essentie; alleen nog maar lul.

Zagen zijn zoons die foto ook op hun telefoons voorbijkomen?

Al die levens – zijn leven – een klerezooi door drie zwellichamen;

de *corpora cavernosum* en het *corpus spongiosum*, met de eikel,

*Hij wilde hem
in volle glorie vastleggen.
Stijf, glimmend,
hovaardig.*

de *glans penis*, als sluit- of openingsstuk. Het ligt er maar net aan hoe je kijkt. Logisch dat ze op zijn Veluwe geboortegrond over hem fluis- teren. Zelfs het Marc Overmars Paastoernooi van zijn jeugdclub SV Epe – zo moest hij nota bene in de lokale krant lezen – sneuvelde op het slagveld van zijn exhibitionisme. Vanuit de inloopkast staart het voetbalshirt uit zijn kinderjaren – hemelsblauw – hem onbewogen aan. Weggeduwd tussen oude exemplaren van Go Ahead Eagles, Willem II, Arsenal, FC Barcelona en Ajax; zijn succes in textiel geëxcerpeerd. *Stop Calling Marc*, de titel van het laatste Ajax-filmpje waarin hij de hoofdrol speelt, leest inmiddels als een waarschuwing. Heerlijk ontspannen zat hij die dag aan de toog van een rokerig Mokums café. Op de rug gefilmd, telefoon op de bar, glas whisky aan de mond. Luisterend naar voicemails van clubs uit Frankrijk en Italië. Allemaal wilden ze hem, de nu felbegeerde directeur voetbalzaken. Maar, zo verklapte de clip, Marc was nog tot tweeduizendzesentwintig van Ajax. Kakelverse contractverlenging. *‘Want in Mokum ben ik rijk en gelukkig tegelijk.’* En dat was-ie. *‘Stop calling, Marc.’* Had hij maar geluisterd. Al belde hij ze nooit, de vrouwen. *‘Stop apping, Marc.’*

Elegante voetstappen op de trap, snel onder de deken kruipen. Hij doet alsof hij slaapt. *Niet naar binnenkomen, niet n-ar binnenkomen.* De deur zwaait open. Het zoetige, kruidige bouquet van Chantal, lieve Coco Chantal, waait de slaapkamer binnen. Voormalig Miss Nederland, moeder van zijn twee kinderen. Hij trouwde haar op Kasteel Cannenburgh in Vaassen, gekende bodem onder de nu eeltige voeten. Een familieman, noemden ze hem. En zo ziet hij er inmiddels ook uit; onderkin, bierbuikje, die liet hij buiten beeld. Ze staat dicht bij hem, nu. Hij voelt haar lichaamswarmte, terwijl hij zich concentreert op gelijkmatig in- en uitademen. Kijkt ze naar hem, zijn Kwan Yin? Een hand op zijn hoofd. Twee lippen die een kus op zijn kruin drukken. Dan loopt ze weg. Hij hoort hoe ze zacht de deur achter zich dichttrekt, godin van compassie. Het is hem weer gelukt haar te bezwendelen. *‘Ik schaam me kapot,’* schreef hij in zijn persstatement, en dat doet hij sindsdien alle dagen. Op de slechtste verstopt hij zich in bed, op de minder slechte tussen de wilde zwijnen en edelherten, tussen draaihals en roerdomp, visarend en kraanvogel in het bos om de hoek. Vleugel- lamspeeler op zoek naar vogels, dolend door het groen van Kroondo- mein Het Loo. Ajax de Grote stortte zich, na een vloek van Pallas Athene, op zijn eigen zwaard. De Kleine Ajax –net als hij gevierd om zijn snelheid – kreeg de doodstraf nadat hij zich aan Cassandra had vergrepen.

Zo'n vaart zou het met hem niet lopen, weet hij intussen. In het zwartste scenario levert het verzenden van een dickpic – zonder dat recipiënt daarom verzocht – de dader twee maanden gevangenisstraf op.

Wetboek van strafrecht, Artikel 240 lid 2.

Lid; in de tijd van de échte Ajaxen niks om je voor te schamen.

Integendeel! Zegeprelend toonden de *Phallophoroi* het volk langs de processieroute een replica van hun fallus, de *Phalloi*. Krijgslieden uit een periode waarin de lul werd gevierd. Ten hemel geheven.

Symbool van goddelijkheid en kracht. Schepper van leven, offer voor Dionysus; de god van wijn en poëzie, geestdrift en vrede. Zo bezien leefde hij als Godenzoon naar de wetten van de naamgever; Ajax de Grote of Kleine, dat was 'm om het even. Tijdens hun leven was de dickpic overal, net als in het oude Rome overigens, waar de broger zijn edele deel met wandtekeningen in badhuizen, op de muren thuis en op straatstenen eerde, zo bovendien het kwaad bezwerend.

Mooie bijvangst.

Nergens een Artikel 240 lid 2; tot Augustinus zich ermee kwam bemoeien, de ellendige bisschop van Hippo. Pudieker werden ze niet gemaakt. Plots moest de penis aan het kruis, nagels door de stam, en in dit geval niet met het oog op een wederopstanding. En precies in de gemeenschap waar hij zijn hele leven al woont – de godvrezende mannen en vrouwen uit de Bijbelgordel – floreert de moraal van deze overzedige kerkvader, nog steeds.

Onder zijn hoofdkussen trilt de telefoon.

Nieuw bericht.

'Het gaat niet om vlees of het Afschijnsel Zijner heerlijkheid.'

Vingers over alfabet.

'Waar gaat het wel om, dan?'

Hij tilt zijn lijf uit bed. Nog steeds naakt.

In de spiegel, even groot als de slaapkamermuur, staart hij naar zichzelf. Zittend op de bedrand. Zijn bleke buikhuid, de haren op plekken waar ze eerder nooit groeiden en het – tegelijkertijd – uitdunnende haar op zijn hoofd. Het kuiltje in zijn kin. Benen en voeten, nu traag en log. Hij hoorde sommige vrouwen aan de praattafels zeggen, dat ze een lul zonder context – zonder de man eromheen – afstotelijk vonden.

Hij dacht ze juist tegemoet te komen door de man eromheen uit beeld te laten.

Binnenkomend bericht.

'Het gaat om de ontvanger, Marc.

Om het antwoord op de vraag of zij Afschijnsel dan wel vlees verlangt.'

Weer een tril.

'P.s. Zoals dat ook voor kaarsen geldt.'

*Mijn opa,
de pastoor,
Seyss-Inquart
en FC Volendam*

Frits Conijn

Volendam dankt het betaalde voetbal niet aan vis maar aan aardappels. En aan mijn opa Henk natuurlijk.

Opa Henk Conijn was een religieus man. Hij bad voor het ontbijt, hij bad voor de lunch, hij bad voor het slapen gaan. Altijd richtte hij zich tot de katholieke God. Die is de enige ware, dat wist iedereen in Volendam. Na elke misstap ging opa naar de biechtstoel. Daar luchtte hij zijn hart bij pastoor Jan van der Weiden, de geestelijk en eigenlijk ook wereldlijk leider van het dorp.

Henk Conijn stond in hoog aanzien in Volendam. Vanwege zijn vrome inborst, ja, maar ook door zijn inspanningen tijdens de Spaanse griep van 1918 en 1919. Opa maakte overuren in de apotheek van Jo Wevers, de eerste huisarts van het dorp die niet veel later zijn zwager werd.

Nooit klopte iemand bij opa tevergeefs aan voor medicijnen; voor geldproblemen vond hij altijd een oplossing.

Maar de pandemie ging voorbij, de omzet van de apotheek kelderde en opa moest op zoek naar een andere baan. Hij wilde trouwen, hij wilde kinderen en daar had hij geld voor nodig. Dokter Wevers hielp hem.

Eerst aan geld voor een studie, en later ook nog voor een winkel.

Opa Henk leerde makkelijk. Hij schoolde zich om van apothekersassistent tot drogist en opticien. Op de dijk huurde hij Haven 25, het pand naast het toen al fameuze hotel Spaander. Hij verkocht pillen, snoepgoed, kruiden en allerhande schoonmaakmiddelen.

En lijm. Houtlijm, papierlijm, contactlijm en natuurlijk rubberlijm.

Iedereen wist: Henk Conijn is de lijmspecialist van het dorp. Iedereen wist ook dat hij de enige was in het dorp die lekke ballen kon repareren. Dat vergrootte zijn populariteit, zeker bij de jongens.

Volendam was in de ban van voetbal, eigenlijk al sinds de winst van Gerrit Pelk. Als bakkersknecht fietste die elke dag op en neer naar zijn baas in Haarlem. Hij had benen van staal en schreef zonder moeite een wielervedstrijd op zijn naam. Als beloning kreeg hij een paar voetbalschoenen met verharde neuzen en een leren bal, een echte, met binnenbal en veter.

Na die race had Gerrit veel vrienden in Volendam. Iedereen wilde voetballen met zijn bal, iedereen wilde bij hem in het team. De schoenen van Gerrit hadden noppen en die hielden hem ook in de blubber staande. Dat was een belangrijk voordeel ten opzichte van de andere jongens die op klompen of blote voeten speelden.

Eén bal werd twee ballen, twee ballen werden er vijf. Maar het aanbod bleef schaars, vooral door de spectaculair stijgende vraag. De ene straat speelde tegen de andere, elke wijk had zijn eigen wedstrijden en competities. Op sommige veldjes verrezen zelfgetimmerde doelen en elke middag stond er ergens een nieuw kampioenschap op het spel.

Tot een spijker of een glasscherf het plezier bedierf. De jongens keken

beteuterd, maar kenden de oplossing: drogisterij Conijn. Iedereen legde een paar centen in en vervolgens namen de jongens de slappe bal onder de arm. De trap op naar de dijk en dan een paar meter naar rechts. Binnen een paar minuten arriveerden ze bij de winkel. Opa trok de binnenbal tevoorschijn en knipte een stuk rubber op maat. Dat plakte hij met solutie over het gat. Hij blies de lijm droog en controleerde of het lek was gedicht. Vervolgens propte hij de binnenbal in de buitenbal, zette hij de pomp op het ventiel en incasseerde hij het geld. De jongens ontvingen de bal en renden terug naar hun veldje. Het spel werd serieuzer. De onderlinge wedstrijden waren niet langer genoeg. De voetballers wilden meer. Tribunes, cornervlaggen en netten in de doelen. Een eigen club, een echte competitie, een veld met de juiste afmetingen en spelen tegen teams uit andere dorpen en steden. Dat was hun droom.

Maar niet die van pastoor Van der Weiden. Competities worden gespeeld op zondag, zo redeneerde hij, en zondagen zijn voor de Heer. Daarom ook sprak Van der Weiden waarschuwend woorden tegen de kastelein van het café dat op zondagochtend bier en jenever schonk aan de soldaten van Fort Edam. Stop daarmee, gebod de pastoor. Zoek het uit, dacht de kastelein. Dus verbood Van der Weiden zijn gelovigen dit café nog langer te bezoeken. Waarop de omzet wegviel, de kastelein zijn café moest verkopen en verhuisde naar een ander deel van het land.

De wil van Van der Weiden was wet in Volendam.

Of toch niet helemaal. Op 1 juni 1920 richtten Volendamse voetballers Victoria op, een club die zich aansloot bij de neutrale Noord-Hollandse Voetbalbond. Volstrekt onaanvaardbaar, aldus de clerus. Niet alleen stond de zondagsrust op het spel, ook liepen de Volendammers het gevaar te moeten spelen tegen kettters uit bijvoorbeeld Edam, Monnickendam of Purmerend.

‘Het moet en zal over!’ fulmineerden Van der Weiden en zijn kapelaans vanaf de preekstoel. Ze waren woedend en bestookten de initiatiefnemers en in sommige gevallen ook hun ouders. Voetballen was winstbejag, duivels en onzedig, herhaalden zij keer op keer. Maar niets hielp, de bal bleef rollen. De lokroep van een eigen club was te groot.

Pastoor Van der Weiden stond voor een dilemma: of het dorp uitleveren aan ‘een heidense invasie’, of inleveren op de zondagsrust. Als goed katholiek was Van der Weiden zowel streng als flexibel in de leer. Redden wat er te redden valt, luidde zijn devies. Hij gaf toestemming voor voetballen in clubverband, maar stelde daarbij wel strikte voorwaarden.

En daar komt opa Henk Conijn weer in beeld. Als trouw vazal van de kerk moest hij ervoor zorgen dat een door de pastoor benoemde geestelijk adviseur deel zou uitmaken van het bestuur van de club. Bovendien mocht er op zondag tot het middaguur niet gevoetbald worden.

Het bestuur van voetbalclub Volendam uit 1944-1945. V.l.n.r. Meister Mühren (secretaris), Kapelaan Ruiter, Willem Konings (Voorzitter), Jaap Smit (Poepies), Willem Steur (Koen), Wim Runderkamp (Zwarte Pad). Staand erachter Wim Runderkam.

Seizoen 1955 - 1956, het eerste seizoen voor Volendam in het betaald voetbal.

Staand v.l.n.r.: Gerrit Zwarthoed, Jaap Smit (Jut), Jaap Kroon (Snert), Klaas Karregat (de Blubber), Hein Smit (de Kip), Willem Runderkamp (van Rikus). Gehurkt v.l.n.r.: Harmen Veerman (de Poes), Jannie Schilder, Dick Maurer, Klaas Koning (Not), Dick Tol (de Knoest), Jaap Keizer (Aaltje).

Dan bleef in ieder geval de ochtend exclusief voor kerk en hoogmis. Opa riep een aantal vrienden bij elkaar in de keuken annex opslagplaats achter zijn winkel. Daar werd gesproken over mogelijke locaties van het veld, over de financiën en natuurlijk over de rol van de kerk en de voorwaarden van pastoor Van der Weiden.

Opa boekte succes. Victoria verdween en maakte plaats voor de Rooms Katholieke Sportvereniging Volendam, een club die niet uitkwam in de neutrale bond, maar in de katholieke DHBV, de Diocesane Haarlemsche Voetbal Bond. Op zondagochtend werd niet gespeeld en een geestelijk adviseur zou deel uitmaken van het bestuur.

Zo werd opa Henk de spil waar het beginnende Volendamse voetbal om draaide. Althans, zo wordt het verhaal verteld in de familie. Dus is het waar. (Bovendien is het archief van de club verloren gegaan toen Volendam als onderdeel van de Waterlinie in 1940 onder water werd gezet.)

De topjaren van Rooms Katholieke Sportvereniging Volendam waren 1935 en 1938. De club werd landskampioen in de Rooms-Katholieke Federatie. Deze Federatie hield in 1940 op te bestaan. De Duitse bezetter had genoeg van de versplintering en dwong alle bonden zich aan te sluiten bij de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond, beter bekend als de KNVB.

In 1954 was het weer gedaan met de eenheid. Tien clubs splitsten zich af om in een eigen bond betaald voetbal te gaan spelen. Volendam reageerde verdeeld op dit initiatief. Niet meedoen, vonden de tegenstanders onder aanvoering van voorzitter Arnold Mühren senior, de hoofonderwijzer van de Jozefschool. Voetbal draait om verbinding en respect, geld mag daarbij geen rol spelen.

Onzin, aldus voorstanders als dokter Joop Duin, Jan Runderkamp en vooral Jaap Buijs. We moeten meegaan met de tijd; als we niets doen, blijft er geen talent over. De club had al de broers Klaas, Evert en Thoom Smit verloren aan Alkmaar '54. Daar kregen ze een tientje voor een gelijk spel en vijftien gulden voor een overwinning. Dat waren substantiële bedragen in een tijd dat een goed betaalde baan ongeveer 50 gulden per week opleverde.

Onder aanvoering van Buijs, om onbekende redenen in volksmond Oloot genoemd, zamelden de voorstanders geld in bij de middenstand. In het seizoen 1954-1955 ging het in totaal om 560 gulden. Dat bedrag werd in de rust van de belangrijke wedstrijden in de kleedkamer verdeeld onder de spelers van Volendam. Soms kregen die vijf gulden voor een overwinning, dan weer een tientje.

Voorzitter Mühren sloeg terug en verbood Buijs en zijn kompanen de toegang tot de kleedkamer. Maar dat verbod maakte geen indruk. Buijs verdiende zijn geld als meubelverkoper, speelde ooit in het eerste van Volendam en zei wat hij te zeggen had, overal en altijd. Zo ergerde

hij zich in de jaren vijftig aan de duizend gulden die op de begroting van de club was opgenomen voor schoonmaakmiddelen. 'Voor dat bedrag verf ik het hele dorp wit!' aldus de verontwaardigde Buijs. Buijs en zijn medestanders wilden per se toetreden tot het betaalde voetbal. Dus namen ze hun toevlucht tot de haute finance. Ze gaven een obligatielening uit om de licentie te bekostigen. Die licentie kostte 50.000 gulden, een bedrag waar de gemiddelde inkomsten van de laatste drie jaar van afgetrokken mochten worden. Voor Volendam resteerde zo een bedrag van ongeveer 25.000 gulden.

Zelfs dat bleek te veel. Ondanks de mooie rente van 2,5% en de eeuwige zitplaats die de obligatie opleverde, was de opbrengst van de lening niet meer dan 17.500 gulden. Pregnant detail: geen enkel bestuurslid kocht een obligatie, waarschijnlijk omdat ze, althans volgens het roddelcircuit, dankzij hun functie toch al een vaste plek op de tribune hadden.

In juli 1955 schreef het weekblad *Nieuw Volendam*:

'Dezer dagen is tijdens de jaarvergadering in de cantine onder de tribune de jobstijding binnengekomen dat Volendam geen aanspraak kan maken om in de eerste klasse betaald voetbal uit te komen.'

Volendam was verloren voor het betaalde voetbal. Zo leek het.

Wacht houden, kreeg Jan Zwarthoed die najaarsdag in 1944 van zijn vader te horen. Vader en oudste zoons gingen naar huis om te slapen, de vijftienjarige Jan bleef achter op de botter van de familie, de VD 195, die in de haven van Volendam had aangelegd. Ogen open, ogen open, zei Jan keer op keer tegen zichzelf. Hij liep rondjes over het dek, hij kneep in zijn arm. Het hielp niet. In het vooronder sukkelde Jan in slaap. Hij was te moe, de reis was te lang geweest.

Eerst van Volendam naar Zwartsluis, in de kop van Overijssel. Daar lag in de haven twintig ton aardappels klaar voor de VD 195. Het laden ging traag: rapen met de hand, neerleggen in een emmer en dan voorzichtig naar het ruim van de botter. Gebutste aardappels gaan rotten en rotte aardappels zijn niet te verkopen.

Eigenlijk verdienden de aardappels uit Overijssel geen voorzichtigheid. Ze stonden bekend als zwarte piepers, hadden een zure smaak en bleven keihard, hoe lang ze ook gekookt werden. Onder normale omstandigheden waren ze alleen goed voor de varkens. Maar de hongerwinter naderde en niets was normaal.

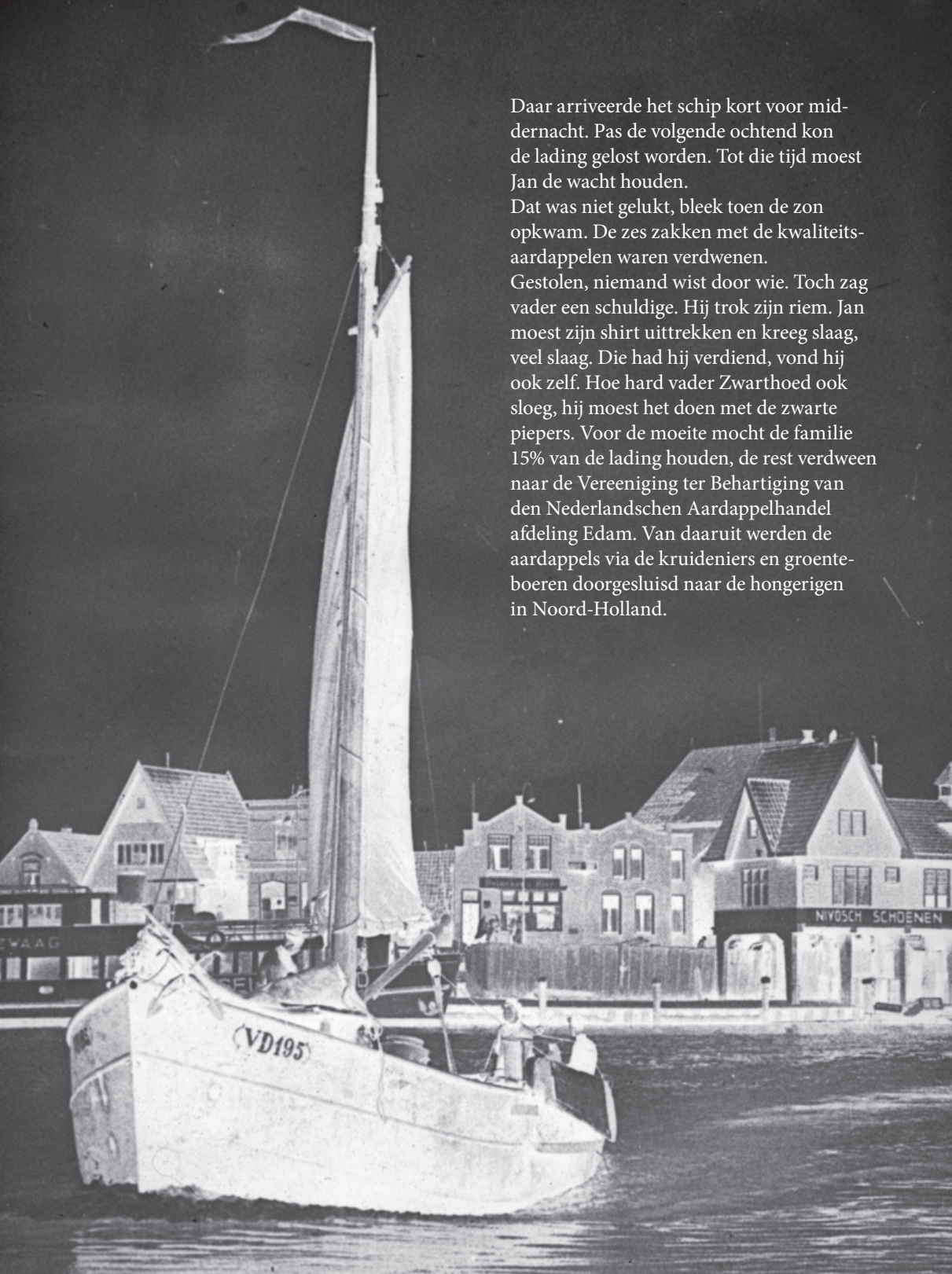
Op de terugweg voer de VD 195 langs Oude Zeug, de haven van de Wieringermeer. Een flinke omweg, die de moeite loonde. In deze polder verbouwden de boeren wel fatsoenlijke aardappels. Kruidig met een volle smaak, zoals het hoort. In ruil voor vis kreeg de familie zes zakken van de boeren. Die waren vooral bestemd voor eigen gebruik. De broers sjouwden de zakken aan boord en hesen de zeilen.

Vervolgens koerste de botter met halve wind terug naar Volendam.

Daar arriveerde het schip kort voor mid-
dernacht. Pas de volgende ochtend kon
de lading gelost worden. Tot die tijd moest
Jan de wacht houden.

Dat was niet gelukt, bleek toen de zon
opkwam. De zes zakken met de kwaliteits-
aardappelen waren verdwenen.

Gestolen, niemand wist door wie. Toch zag
vader een schuldige. Hij trok zijn riem. Jan
moest zijn shirt uittrekken en kreeg slaag,
veel slaag. Die had hij verdiend, vond hij
ook zelf. Hoe hard vader Zwarthoed ook
sloeg, hij moest het doen met de zwarte
piepers. Voor de moeite mocht de familie
15% van de lading houden, de rest verdween
naar de Vereeniging ter Behartiging van
den Nederlandschen Aardappelhandel
afdeling Edam. Van daaruit werden de
aardappels via de kruideniers en groente-
boeren doorgesluisd naar de hongerigen
in Noord-Holland.

De aardappeltochten begonnen in oktober 1944, kort na de verloren Slag om Arnhem. De Britten schoten vanuit de lucht op alles wat bewoog, in een poging de bevoorrading van het Duitse leger te saboteren. De Randstad betaalde de prijs. De steenkolen uit Limburg bleven steken bij de grote rivieren, aardappelen, groenten en vlees konden Friesland, Drenthe en Overijssel nauwelijks verlaten. Kou en honger waren het gevolg. Alleen de vissers uit Bunschoten en Volendam kregen nog voedsel naar het westen. Hun botters voeren zonder brandstof. Bovendien werden ze ontzien door de Britse piloten. Die zagen de vissers als eerlijke, hardwerkende ambachtslieden op pittoreske schepen. Daar verspil je geen kogels aan, vonden ze.

De Bunschoters en Volendammers werden ook gesteund door de Duitsers, vooral door rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart. Seyss-Inquart voelde de nederlaag naderen en wist dat hem na de oorlog een rechtszaak te wachten stond. Als ik nu goed ben voor de Nederlanders, redeneerde hij, doen zij tijdens het proces misschien een goed woordje voor mij. Op die manier hoopte hij tevergeefs aan de strop te ontkomen. De Volendamse vloot telde meer dan honderd botters. Het grootste deel van de zeilschepen ondernam één of meerdere aardappeltochten. Een enkele keer voeren de schepen in konvooi, meestal gingen ze op eigen houtje.

De een vertrok naar Zwartsluis, de ander naar Kampen of naar het Friese Stavoren of Makkum. Als de aardappels niet klaarlagen in de havens, moesten de schepen diep het achterland in.

Tijdens de tochten was de angst altijd aanwezig. Wat als de laagvliegende Britse jagers tóch het vuur openden? En dan het weer. De winter van 1944-1945 was streng. Soms werden de schepen uit koers geslagen door het drijfijjs, een andere keer dreigden ze midden op het meer in te vriezen. De sterkste bemanningsleden verzamelden zich op de plecht en hakten bij toerbeurt met een zwaar gewicht het ijs voor de boeg weg. Meter voor meter voer het schip dan verder.

Daarnaast was er de bezetter.

De Wehrmacht stimuleerde de aardappeltochten, maar stond niet alles toe. Over een illegaal half varken aan boord of over een lading groenten voor eigen gebruik deden de soldaten meestal niet moeilijk. Maar grote hoeveelheden beschouwden ze als zwarte handel, een overtreding waar zware straffen op stonden.

Nog ernstiger was het vervoer van mannen of vrouwen zonder Ausweis. Dat waren onderduikers op weg naar een nieuw adres, meenden de Duitsers meestal terecht. Bij ontdekking werd de botter op sleeptouw genomen en verdwenen bemanning en onderduikers naar de gevangenis. Desondanks loonden de tochten. Terug in de haven hielden de schippers 15% van de aardappels voor zichzelf, naast eventuele smokkelwaar. De rest van de aardappels was voor de Vereeniging ter Behartiging